

פנינה לשבת פרשת שלח לך תשע"ו

מבט פנימי של חז"ל על הפרשה

(יואל אופנהיימר)

עונש מוות ותיקון הנפש

הפסוק של הפרשה (במדבר פרק טו)

(לד) ויניחו אתו במשמר כי לא פרש מה יעשה לו:

פשט הפסוק

איש שנמצא מקושש עצים בשבת, נלקח למעצר עד שיוחלט מה יהיה גזר דינו.

האגדה על הפסוק: (מדרש תנחומא פרשת במדבר)

וכן אתה מוצא על כל דבר ודבר שצוה הקב"ה את משה אזהרות ועונשין, כתוב בשבת "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ), אזהרה. ועונש? "מחלליה מות יומת" (שמות לא). באו למדבר ומצאו מקושש, ולא היה משה יודע באיזו מיתה הוא נהרג, אלא "ויניחוהו במשמר לפרש להם על פי ה'" [בפסוק שלנו]. אמר הקב"ה "מות יומת האיש רגום אתו באבנים" (במדבר טו).

נקודות למחשבה

דינו של מחולל שבת הוא מוות, כמו עברות חמורות אחרות. אמנם התורה מסייגת מאוד את המקרים שבהם רשאי בית דין לגזור גזר דין חמור זה. בעיקר דרושים שני תנאים עיקריים: התרעה (הזהרה על ידי שני עדים שהמעשה מהווה עברה שדינה מוות), ועדות על ידם שבוצעה העבירה. על בית הדין לחקור את העדים בקפדנות כדי לגלות כל סתירה או חוסר מהימנות בגרסתם. וגם לאחר פסק הדין ניתן אפשרות לכל אחד להעיד אם קיים סיכויי להציל את הנאשם. כה גדלה סלידת התורה מעונש מוות שחז"ל אמרו: "סנהדרין ההורגת אחד בשבוע [שבע שנים] נקראת חובלנית, רבי אליעזר בן עזריה אומר: אחד לשבעים שנה" (משנה מכות א).

• עבור המשפט האזרחי, דרך הוצאה להורג היא רק פרט טכני. לעומת זאת, ההלכה מגדירה ארבעה סוגי הוצאה להורג: חנק, הרג, שריפה, סקילה, כאשר כל אחד ואחד חמור מקודמו. לכל עבירה, החיבת מיתה נקבעת אחת מארבע מיתות בית דין אלה. על אף שכיום לא דנים מיתות בית דין, ארבע המיתות לא התבטלו והן נמסרו לידי הקב"ה, שמעניש בדרך הטבע את החוטאים: "מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג, או חיה דורסתו. מי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה, או נחש מכישו. מי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות, או ליסטין באין עליו. מי שנתחייב חנק - או טובע בנהר, או מת בסרוני" (סנהדרין לז).

• נוכל אולי להבין יותר, את מהותם של ארבעת הסוגים של הוצאה להורג, אם נתבונן במהות החטא עצמו. החטא פועל בזמנית בשני מישורים. במישור הגשמי, החטא גורם לנזק לזולת או לחברה (במצוות בין אדם לברו) או התרסה נגד הקב"ה (במצוות בין אדם למקום). במישור הרוחני, הוא פוגם בנפש האדם ובכוחות הטוב שקיימים בעולם הרוחני. לדוגמה, אדם העובר עבירה פעם שנייה, אינו חש אותם ייסורי מצפון כמו בפעם הראשונה, כפי שמבהירה הגמרא: "דאמר רב הונא: כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה [חזר וביצע אותה שוב] - הותרה [נהית מותרת] לו. - הותרה לו סלקא דעתך [התכוונת?] אלא אימא [אמור]: נעשית לו כהיתר" (יומא פו). על מנת לנקות את הכתם הנפשי, הנוצר על ידי העבירה, קיימת התשובה. ואם העבירה חמורה יותר, דרושים ייסורים לבוא על האדם, כדי לכפר על החטא. אבל במקרה של עבירות חמורות ביותר רק המיתה בעצמה יכולה לכפר ומכיוון שהפגם הרוחני של כל עבירה שונה, כך גם ההוצאה להורג שונה בהתאם. המוות עבור הגוף היא כיליון וסיום, אך עבור הנשמה היא גם תיקון וכפרה.

רפואת הנפש (הרב אסף אהרון מכבי)

כוח הניצוח (נצח) שבנפש:

הנצח הוא מהספירות המעמידות את כל מבנה העשר ספירות כולו. כל מה שהיה בגדר הבנה בשכל ובגדר חוויה ברגש מתחיל להתממש באופן מעשי בספירות התחתונות (נה"מ). ספירות נצח והוד נקראת בזוהר הקדוש 'תמכין דאורייתא', דהיינו שמביאות את התורה ממחשבה למעשה!

מדת הנצח והבטחון היא המידה המיוחדת (מבין מידות הלב) למשה רבנו ע"ה. משה הנחיל לעם ישראל תורת נצח, הוא הראשון שלחם את מלחמות ישראל (בעודם במדבר), והוא הפוקד את עם ישראל בניצוח על כל ענייני מלאכתם (הן מלאכת המשכן, והן פקידת הצבא והפיקוד עליו). חז"ל אף אמרו שכל ענייניו ומעשי ידיו של משה הם נצחיים וקיימים לעולם ועד, וגם הוא חי חיים נצחיים, בסוד "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" – "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון".

לשון ניצוח משמש לכמה בחינות ומשמעויות:

'לנצח במלחמה' (לדוגמא שמות יז, ט) - יש מנצח ומנוצח. ניצחון מקרי חמני שעלול להתהפך.

'לנצח נצחים' (ישעיה לד, ז) - דבר מתמשך ומתמיד שאין לו הפסק.

'למנצח בנגינות' (תהילים ד, א) - מנצח על המנגנים. (ניצוח היוצר אחדות). מנצח על המלאכה.

בכללות, כל העניינים הקשורים בספירת הנצח דורשים בטחון וגורמים לבטחון. עצם הבטחון ביכולת ליישם את מה שבכוח בנפש פנימה הוא השורש לתחילת יישום כל דבר במציאות. על כן מזוהה ספירה זו בפנימיות כמידת הבטחון (עיין אור הבהיר, ערך בטחון).

ישנו בטחון פעיל (בחי' זכר): כדוגמת דוד המלך שאמר "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם" (תהילים יח, לח).

וישנו בטחון סביל (בחי' נקבה): כדוגמת חזקיהו המלך שאמר לקב"ה "אני ישן על מטתי ואתה עושה" (מלכים ב יט, לה).

ההבחנה שיש במהות הבטחון הפרזה וחריגה מתחומי השכל המיושב מלמדת גם על השורש העליון של תכונת הבטחון בנפש שהוא האמונה! "כי עם קשה ערף הוא, וסלחת" (שמות לד, ט) (קשיות עורף זו היא תכונת האמונה שלמעלה מטעם ודעת, בגינה סלח ה' לעם ישראל על חטא העגל).

האמונה היא חוויה טבעית ובלתי מושכלת (עיין שמונה קבצים, אות ריט-רכד).

האמונה נותנת תוקף ועוז למידות המעשה לפעול במציאות בסוד "נעוץ סופן בתחילתן" (ספר יצירה), הרי צריך להאמין בכוחות ובהצלחה ע"מ להוציאם לפועל.

הבטחון בא לשקף את האמונה הכללית והמופשטת בתוך תחומי עולם המעשה.

מדת הנצח היא דווקא הבטחון העצמי של האדם בכוחות הנתונים לו מהש"ת.

על האדם לזכור תמיד כי כל כוחותיו באים לו מהש"ת, וז"ש (דברים ח, יח): "זכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל", וזה כמובן ההפך הגמור מהקליפה הגדולה – תחושת (דברים ח, יז): "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה".

'לנצח במלחמה' זה ניצחון זמני ולא נצחי, הרי המנצח יוכל להיות מנוצח בעתיד.

גם הניצוח במלחמות הפנימיות שבתוך נפשנו הינן זמניות בלבד כמ"ש (משלי כד, טז): "שבע יפול צדיק וקם", "אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן", נופל וקם פעמים רבות עד הנקודה אשר לא נופל יותר ח"ש (תהילים יב, א): "למנצח על השמינית מזמור לדוד" – הניצחון כאן הוא קימה לנצח.

אם כן, שנו ניצוח חיצוני וישנו ניצוח פנימי. הניצוח החיצוני הוא ניצוח מקרי זמני, ואפילו אם הוא מתמיד, הרי הוא מבסיס זמני. משא"כ הניצוח הפנימי הוא מגיע מהנקודה הנצחית העמוקה והפנימית שבתוך נפש האדם.

אסף אהרון מכבי

בכל שאלה והתייעצות בנוגע לטיפול יהודי (גוף ונפש) ניתן לפנות לאסף-

asaf.maccabi@walla.com

050-6717833

הפרשה בדרך ה"שפת אמת"

(הרב מנחם סוכות)

לראות בעיניים

והיה לכם לציצת, וראיתם אתו חכרתם את כל מצות ה', ועשיתם אתם. ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, אשר אתם זנים אחריהם. למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלהיכם.

האם אנחנו באמת אמורים לקבוע את חיינו על סמך משהו שונה מהעיניים? מהצורה בה אנחנו רואים את הדברים? האם לא נפלא שנהיה מחוברים ללב? למה הליכה אחרי הלב נחשבת לזנות? ל"אשר אתם זנים אחריהם"? למה זה בכלל מוגדר כסטייה מהדרך, כ"לא תתורו"?

כשהתורה מדברת על היכולת להוציא אמת לאור, בדיוק שני הכלים האלו נראים כחזקים ביותר, כאובייקטיביים ביותר. "והוא עד או ראה או ידע", עדות שבאה להוכיח עובדה יכולה להסתמך על ראייה או "ידיעה", מי לנו גדולים כעיניים וכלב לשם הבטחת האמת, הראיה והידיעה.

לא רק ב"מילי דעלמא", בעסקי העולם הזה, אנחנו סומכים יותר מכל על הראיה והידיעה. גם ה"עדות" שלנו על הבורא מתבטאת במילים "אֵתָהּ הַרְאָתָ לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, אֵין עוֹד מִלְבָּדוּ".

עוד שאלה שצריך לשאול על הפסוק היא, מדוע נאמר "אחרי לבבכם" ולא "אחרי לבכם", במקום אחר דורשים חכמנו "בכל לבבך" – בשני יצריך. אז מה המשמעות פה? האם גם אחרי יצר הטוב אין ללכת? לאחר יציאת מצרים מתאר משה את השינוי הגדול שחל בעם במילים הבאות "וְלֹא נָתַן ה' לְכֶם לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לְרְאוֹת וְאָזְנַיִם לְשִׁמֹּעַ, עַד הַיּוֹם הַזֶּה." מה זה אומר?

ברור שגם במצרים ראינו, ידענו ושמענו ועם זאת משהו היה חסר. שיעבוד מצרים היה לא רק שיעבוד גשמי פיזי, לא שלטו רק בגופנו, השעבוד השתלט עלינו לגמרי. העיניים שלי ראו אבל הראיה לא הייתה נקייה, היא אפילו לא הייתה ממש שלי. הלב ידע, אבל היה רחוק מלדעת את מה שטמון עמוק בתוכו. האחזניים שמעו, אבל לא את הקול הפנימי ביותר, את הקול שלנו.

יציאת מצרים, השחרור מהשיעבוד, הוא שאפשר לנו להתחיל להיות מודעים לאמת הזו שנמצאת במקום כל כך פנימי. אפילו "יצר הטוב" עדיין רחוק מלהיות האני הפנימי הנקי הזה. יצר הטוב עדיין נמצא במקום של דאגה לעצמי, לספק את הרצון שלי להיות טוב. זו עדיין לא האמת הפשוטה האובייקטיבית ממנה אנחנו נבראנו. הפסוק אומר "וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֲוָרָם", אדם חלילה יכול לאבד את היכולת להכיר את האור של עצמו, ומאידך "אור זרע לצדיק", הזכות הגדולה היא להכיר את האור הזה הזרוע בך מקדם. פרשת ציצית נסמכה לפרשת המרגלים, בעיניהם ראו המרגלים את המצב כפי שראו. לא רק שתמונת המצב הייתה מדויקת, גם הסקת המסקנות הייתה נכונה, הם ראו שלא ייכנסו לארץ והם צדקו. אז מה היה חסר?

התשובה היא שהראיה הזו היא חיצונית, אם הראיה הייתה מגיעה מתוך אמונה בדברי ה', מתוך דביקות במה שקורה בעומק הדברים. הראיה כבר הייתה שונה, הקליפה החיצונית לא הייתה מצליחה להסתיר את האמת הפנימית.

ברור שבתחילה צריך להשתמש בכלים הפשוטים, לחפש בעיניים, לדרוש בלב, ובזכות כך "וַנִּתְּנוּ עַל צִיצַת הַכֶּפֶן, פְּתִיל תְּכֵלֶת", הכנת הפתיל הלבן מכין מקום לתכלת, להארה משמים, להארת הנשמה החקוקה מתחת לכיסא הכבוד. אז "מצווה גוררת מצווה", לאט לאט מטפסים ומתנקים.

ברגע שמוצאים את הדרך צריך לצרף הרבה אמונה, כזו שתסייע לנו לגלות את מי שאנחנו יודעים שאנו - למען תזכרו... והייתם קדושים לאלהיכם. כך אפשר לזכור, לזכור את מה שכמעט שכחנו, את מה שנמצא עמוק בתוכנו. ולהיות קדושים – מיוחדים לחיפוש האמת, ללא שום נגיעה אישית.

בסוד הלשון (יוסף בלו)

דוד מלך ישראל חי וקיים

ב-ו' בסיון חגגנו את חג השבועות ואת יום הולדתו והסתלקותו של משיח ה', דוד המלך עליו השלום. בזכות ספר התהלים, אשר כתב, כל אחד יכול למצוא את עצמו כלול בתפילותיו של דוד המלך ואז לזכות לדבקות בבורא. וגם להחיות ולקיים את הצדיק כי בעצם קריאת מזמוריו שפתיו מדובבות בקבר. אם נחלץ את היודין מהמלים **חי ו- קיים** נמצא את המילה **קמח**, ו- "אם אין קמח אין תורה ואם אין תורה אין קמח" (**מסכת אבות ג, כא**) כלומר, בכדי לזכות בתורה צריך שיהיה רצון של "**קום וקח**" את החוכמה המאירה והמחייה. וכמו כן, שיהיה רצון לחפש ולבקש את הצדיק, כמו כלב בן יפונה אשר התפלל להינצל מעצת המרגלים אצל האבות והאימהות במערת המכפלה, וכמו **משה רבינו**, אשר אליו השתוקקו בני ישראל **מ'** ימים ולילות להביא אליהם את לוחות הברית והתורה. ומצד שני, אם לא הייתה קיימת התורה המאירה לא היה לנו את הרצון של נעשה ונשמע למצוות ה', מצוות אשר תכליתן לחבור אל הבורא ולהיכלל בו. במילה **משיח** ניתן למצוא את המילים **מח ושי**, כלומר דוד המלך הוא **ממש שי** לבני" וכמשה גואל אותנו אל **חי** החיים. עוד נמצא כי ראשי תיבות **מח** הן **מצה וחמץ**, המרמזים כי **יש** תהליך לגאולת כל נברא בעולם המעשה, הפועל בין **מיצוי והחמצה**, הנועד לתכלית **ממוש השי** אשר ניתן לנו על ידי הבורא. והמילה **גואל** הן אותיות ב- **גו, גל אל**, כלומר, הבורא מגלה לנו בחסדיו וגם מתוך תורתו את מידותיו ואת הכישרון הפנימי, אשר **טבע** בנו. ובעזרת עצות הצדיק אמת ניתן להדמות למידותיו ולדבוק בו ולהוציא מהכח אל הפועל את **הטוב הנובע** מתוכנו **כמבוע** של מעיין חיים. רמז נוסף כי דוד המלך חי וקיים הוא בראשי התיבות של המילה **דב"ש** הן **דוד בן (י)שי** וגם **שם בן ד'** שהוא שם הויה המפורש בן ארבע האותיות וכמו הבורא אשר נתן את התורה גם דוד המלך כתב ונתן לנו לנצח את ספר התהלים המתוק **מדבש**. מבין תפקידי משיח ה' הוא להכריח את זרע עמלק והוא אותו הנחש המנסה להטיל ספק באמונת עם ישראל ולנתק את הקשר אל אביהם שבשמיים. זה נרמז כי גמטריא של השם **משיח** הוא אותה גמטריא של השם **נחש**. יגעתי ומצאתי רמזים נוספים בשם **דוד**: את האות **ו'** בשמו ניתן לכתוב במילוי אלפין גם כן **וא"ו** וגם סכום אותיות של האות **ד'** הוא **א'** עם **ג'**. ואם נציב אותיות אלו בשם דוד נקבל את הצירוף **אג- ו א ו- גא**. בצירוף זה ניתן למצוא את שמו של מלך העמלק הוא **אגג**, אשר שמואל הנביא שיסף לד' חלקים. בצירוף זה ניתן למצוא את כל הספירות, הן הנהגות ה', אשר ברא בעולם הרוחני והמשפיעות על חיינו בעולם שלנו. ולהלן הן: האות **א'** הפנימית ביותר היא כנגד הספירה **כתר**, אשר **מוכתרת** על ידי אותיות **ו'** המרמזות לשני לוחות הברית אשר אורך כל צלע היה **ו'** טפחים, ומביא (**עם לועז, פרשת נשא**) כי מנין אותיות לוחות הברית הוא 620 גימטריא של הספירה כתר. וסכום שתי אותיות **ו'** הן 12 כמניין שבטי ישראל, וסכום אותיות שמות שבטי ישראל הוא 49 שהוא יום האחרון לספירת העומר ולאחריו הוא יום **החמישים** הוא יום מתן תורה וההילולא של **המשיח** דוד. האות **ו'** היא כנגד שש הספירות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד ויסוד. האות **ג'** היא כנגד חכמה, בינה ודעת. האות **א'** החיצונית היא כנגד ספירת המלכות. לאור הרמזים הנ"ל על השפע האלוקי הקיים גם בפני המנורה (**לקוטי מוהר"ן א, תורה כא**), אשר העלה אהרון הכהן את נרותיה. יש להאמין ללא צל של ספק, כי דוד מלך ישראל חי וקיים. ובע"ה נזכה לתקן את **האגו** שבנו, באמצעות הכרה ויישום הנהגותיו של **א'** הוא אלופו של עולם בעבודה **בגו**, בפנימיות עולמו של המתגאה, כך ניתן להפוך את מידת **הגאוה** למידה של ענוה, אמון כן יהי רצון.

לתגובות besod.halashon@gmail.com